

KULTÚRFELADATAINK

Írta: Dr. Brájer Lajos

Felesleges bizonyítani, hogy ma, amikor ismét olyan időket élünk, amelyekben megértik a magyar kisebbség jogos és tiszteletre méltó törekvését, fokozott mértékben kell hangot adnunk azoknak az óhajoknak, melyek a jugoszláviai magyar társadalomban élnek. De ennél is fontosabb az, hogy a jugoszláviai magyarság tisztában legyen azzal, milyen úton és módon kívánja a jövőben érvényesülését. A Kalangya tisztelt szerkesztősége felszólítása értelmében a következőkben néhány szót akarok elmondani kulturális életünk gyakorlati megszervezéséről és annak módjáról.

Még két évvel ezelőtt a jugoszláviai magyar ajkú polgár örvendetes kultúreltetet élt. Ne becsülje le senki azokat a magyar műkedvelői előadásokat, amiket egyes városokban és nagyközségekben sűrűn rendeztek (ha talán néha nincs is úgy betöltve valamelyik mellékszerep, mint ahogy a nagyobb igényű hallgató kívánná), mert azok nemcsak abból a szempontból fontosak, hogy magyar szót hallhat a magyar ember, de egyúttal alkalmat adnak arra is, hogy a közönség megismerje a magyar színpadi irodalom legjobb termékeit. Tehát mindenféleképpen kulturális céljuk van. És ne mosolyogja le senki azokat az irodalmi felolvasásokat és előadásokat, amiket majdnem hetenként rendeznek minden nagyobb helyen. Mert itt alkalom nyílik a modern magyar költészet megismerésére, de egyúttal arra is, hogy a speciális vojvodinai (bácskai) költészettel megismerkedjünk. S ha ez a vojvodinai és bácskai költészet, mely eddig is megbecsülést és figyelmet érdemlő színvonalat ért el, nem mutat föl több eredményt, tulajdonítsuk azt annak, hogy a mi íróink és költőink alig találnak teret az érvényesülésre. Mennyire fokozná például a mi íróink kedvét és ambícióját, ha minden egyes jugoszláviai magyar egyesület, kör, kaszinó, dalárda vagy közművelődési egyesület, egyszóval magyar intézmény évente díjat tűzne ki a legjobb versre, novellára, színműre, dalra, regényre.

De az irodalmi törekvéseket nem szorítanám kizárólag a szépirodalomra. Hogy képzőművészet van Jugoszláviában, mégpedig figyelemre méltó, főleg a

Vojvodinában, arról vajmi keveset tud a nagyközönség. Jugoszlávia történelme sincs még megírva, pedig az állam másfél évtizede áll fenn.

A jugoszláv–magyar irodalmi vonatkozások megérdemelnének egy összefoglaló kötetet, hiszen még ma sincs eléggé ismertve az az intim vonatkozás, amelyben szerb és magyar irodalom állanak, a remek szerb Petófi- és Aranyfordítások révén. A mi vidékünknek is van néhány pompás fordítója, akikkel sűrűn találkozunk a napilapok hasábjain, de mindig várom azt a könyvet, amely összefoglalná a legérdemesebb magyar fordításokat, hogy a közönség azon része, mely az államnyelvet nem bírja, megismerkedjék a szerb költészettel. Viszont várom azt a könyvet is, mely a vojvodinai magyar költők antológiáját adná, bizonyítékkául annak, hogy vannak olyan magyar költőink, akik megérdemlik, hogy olvassák és támogassák őket. A szerb és magyar zene vonatkozásai is feldolgozásra várnak. S végül úgy képzem, hogy úgy, mint Amerikában, évente megjelenik egy kötet, mely a legjobb short stoire-k (ők így hívják a mi novellánkat) gyűjteménye, amit legegyszerűbben a Mikszáth almanachjával hasonlíthatnánk össze, a magyar egyesületek is kiadnának egy ilyen almanachot, melyből mindenki láthatná, hogy pompás novellaíróink vannak.

Ismétlem, hogy magyar egyesületeink dicséretet érdemlő munkát végeztek eddig is. Anélkül, hogy bele akarnánk nyúlni, vagy valami felesleges központosításra gondolnák, az olyan szépen működő irodalmi, zenei vagy szorosan vett közművelődési tevékenységbe, mégis úgy vélem, hogy nagyobb feladatok elvégzésére, akár az imént említettekre is, tömörülésre van szükség. A mi magyar egyeleteink kétségtelenül igen hasznos szolgálatokat teljesítenek a jugoszláv–magyar kultúrának, de ezek a szolgálatok még célravezetőbbek lesznek, ha az összes egyesületek egy nagyobb arányú közös program- és munkatervezet alapján működnek, s vállvetett munkával feldolgozzák azokat a kulturális pontokat, melyeket fentebb néhány szóval vázoltam. Ismétlem, egyetlen magyar egyesületnek, akármi is legyen a neve, az önálló működését ne érintsük, az autonómiájába bele ne avatkozzunk, mert ezek akkor teljesítik legjobban a feladatukat, amikor a helyi viszonyok szem előtt tartásával dolgoznak.

De ha csak a fentebb érintett programot akarjuk megvalósítani (pedig távolról sem képzem azt, hogy sikerült az összes teendőket felölelnem), ha nagyobb eredményeket akarunk elérni, szükség van arra, hogy egyöntetűen járjunk el, s az egész jugoszláv–magyar társadalmat egyesítsük a magyarság kultuszában. Hogy csak a legfontosabbakat említsem, ezen az alapon:

1. Lehetséges lesz számba vehető irodalmi és művészeti díjakat kitűzni;
2. Jó tanulókat jutalomdíjban részesíteni;
3. Azokat a könyveket kiadni, melyek magyar és szerb testvéreink kölcsönös megértésének szent ügyét szolgálják;
4. A szorosabb kapcsolat lehetővé fogja tenni, hogy a nagyobb jugoszláv városokat és nagyközségeket fölvegyék azokba a listákba, ahol hangversenyeket és képműkiállításokat rendeznek;
5. Erősebben kibontakozó irodalmi és művészi tehetségek istápolása;

6. Évente más és más városban volna megtartandó az egyesült kultúregyesületek közgyűlése, melyet mindannyiszor egy válogatott műsorral rendelkező kultúresttel kötnének össze, félévenként pedig a folyó ügyek megbeszélése végett más és más helyen választmányi ülést tartanának, ahol meg kellene beszélni az új kezdeményezéseket és terveket, és bírálatot mondani az addig teljesített kultúrmunkáról.

Ezekben igyekeztem a Kalangya megtisztelő felszólításának eleget tenni, megjegyezve, hogy közművelődési egyesületünk működése beszüntetése előtt is a vezetők a különböző városok és községek megbízottaival egyetemben sok áldozatot hoztak időben és pénzben, hogy egymást megismerjék. Ezt a munkát, melyet kénytelenek voltunk megszakítani, tehát csak folytatni és elmélyíteni kell. És én úgy érzem, hogyha teljes lélekkel és minden erőnkkel azokat a törekvéseket támogatjuk, melyeket itt megkísérletem szavakba foglalni, nemcsak a nem magyar ajkú lakosság megértő együttérzését s a kölcsönös megbecsülést fogjuk elérni, de egyúttal az egyetemes emberi munka szolgálatába is szegődtünk.

Minden ember tegye meg a kötelességét, s végezze el munkáját lelkiismeretesen és becsületesen azon a helyen, ahova a Gondviselés állította.